

Google keresés[Web](#) [Kerikata.hu](#)

Google Hirdetések

Így látták a magyar nőt külföldön, a századfordulón

(Honismeret, 1995/5. szeptember, 69-70)

© 1995 Ambrus Attiláné Dr. Kéri Katalin egyetemi docens

A múlt század-végi könyveket és sajtótermékeket böngészve szembetűnő, hogy mennyire megsokasodtak azok az írások, amelyek a nőkről íródtak. Ez természetesen a XVIII. század végétől kezdődő, az 1880-as évektől egyre erőteljesebben kibontakozó nőemancipációs mozgalmaknak volt köszönhető.

Kontinensünk „szebbik nem” iránt érdeklődő lakói több forrásból is meríthették információikat az Európán kívüli illetve az európai (*így a magyar*) nők életére vonatkozóan. Egyrészt személyes tapasztalatokat szerezhettek utazásaik során, legalábbis a tehetősebbek. Másrészt újságokban, folyóiratokban olvashattak más országokban élő nőtársaikról is. A cikkek témája leggyakrabban a divat, a nőnevelés illetve a választójogi küzdelem volt. Végül, de nem utolsósorban az irodalmi művek – főként a szentimentális, romantikus regények – is hozzájárultak a külföldi nőkről alkotott – sokszor torz – kép kialakulásához.

Az ismeretterjesztő könyvek sorában megjelent néhány olyan is a múlt század végétől kezdve, melyek színes rajzokkal vagy fekete-fehér fotókkal illusztrálva mutatták be különböző nemzetek asszonyait. 1882-ben jelent meg Magyarországon annak a német nyelven írott könyvnek a fordítása, melyben a szerző, Schweiger-Lerchenfeld Amand tollából többek között a magyar nőkről is olvashatunk.^[1] A műben a délkelet-európai nők között esett szó róluk, és bevezetésképpen a szerző megállapította, hogy nem is lehet kiemelni jellemző vonásaikat, hiszen olyanok, mint az európai nők, azaz „...a tiszta magyar vér a modern kulturélethez tartozik.”^[2] Schweiger-Lerchenfeld elsősorban a magyar nők lelki tulajdonságait emelte ki, és hazaszeretetüket, politika iránti érdeklődésüket. A szöveg azt sugallja, mintha a magyar nő férjének egyenrangú társa lett volna. A szerző az alábbiakat írta: „Öntudatosság és büszkeség nyilatkozik fellépésükben, inkább a dús képzelet vezérli őket, mint a hideg ész, az érzéki indulatoknak, s minden közvetlen, öserejénél fogva hatásos befolyásnak inkább hódol, mint más nő. Szellemes, mert az élet hevesen lüktet benne; érzelmdús, mert vérenek heve ébren tartja. Az ország ügyei iránt ép oly élénken érdeklődik, mint férje, s nemzetének történelme gazdag az önfeláldozó nők megható vonásaiban. (...) Jellemző a magyar nőnél a szélsőségek közötti lebegés.”^[3] Külön szólt a parasztlányokról és menyecskékről is, velük kapcsolatban kiemelte, hogy nem csak igézőek, de mintaképei az egészséges testnek és szellemnek. A könyv a magyar nők vonatkozásában is szólt a zöltözködési, az udvarlási és az esküvői szokásokról. A leírás tehát egyrészt „néplélektani”, másrészt pedig néprajzi jellegű.

Majdnem három évtizeddel később, 1910-ben Joyce Thomas Atho, angol szerző Londonban kiadott könyvében is hasonlóakat olvashatunk a magyar nőkről.^[4] Leírásaiban, melyeket fotókkal illusztrált, kitért a nők nevelésére, tanítására; az udvarlási és házasságkötési szokásokra; a ruházat bemutatására és a nők jogi, társadalmi helyzetére. Ausztrián (*t.i. az Osztrák-Magyar Monarchián*) belül összevetette a szláv és a magyar nők helyzetét, és megállapította, hogy a magyar nő társa, és nem szolgálja a férjének, és még házaselete során is sokat megőriz jövedelméből. A szerző külsőleg is jellemezte a magyar asszonyokat, akik – tartozzanak bármely társadalmi osztályhoz is – általában „...barnák, karcsú, hajlékony testűek és erősek, egészségesek, kecsesek, híresek fizikai szépségükről. Ellentétben a szláv nőkkel, akiknek egy ruhájuk van, a magyar parasztaasszony félmeztelennek érzi magát, ha három alszoknyánál kevesebbet visel.”^[5]

Nem ez a könyv volt a századforduló táján az egyetlen, amelyben kiemelték a magyar nők híres szépségét. Voltak azonban mások, akik inkább „hírhedtnék” tartották a magyar nők bajait. Ennek bizonyára egyik oka volt, hogy külföldön számos magyar prostituált (*is*) megfordult. Szalai Pál figyelmeztetett is arra, hogy meg kell akadályozni ezt a fehér rabszolgakereskedelmet, a magyar leányok vásárát, mely nem jelentett mást, mint azt, hogy a szép és fiatal lányokat külföldre (*pl. Ázsiába*) eladták, és prostituálttá tették.^[6]

Az Ujság című lap 1907. január 27-én közölt cikke szerint a magyar nőkről Európában, sőt Dél-Amerikában is rossz véleménnyel vannak. Bár szépségüket elismerik mindenütt, a „magyar” szó pusztán említése is egyet jelent a botránnyal, a ledér viselkedéssel. „A világra szóló hírnévre emelkedett »magyar« asszonyokról van szó. És arról az átkozott malheur-ról, hogy a mi magyar asszonyaink, a szépek, az okosak, a jók, a világ első asszonyai minden néven nevezendő tiszteletre-méltóságuk és derékségük mellett a világ színpadán – bocsánat, de egyszerűen már beszélni kell erről a dologról is – mindig a botránnyok felhőjébe keveredve híresednek el. Vagy a mi még ennél is rosszabb... ej, a ki hallotta már, hogy Délamerikában mit jelent a hungara szó, a többit már tudja. (...) Azonban legalább egy tuczat német és francia rossz regény is fordult meg már a szemem előtt, a hol valami gyanús és veszedelmes, démoni magyar nő viszi a főszerepet. (...) De hát miért muszáj annak a levegőből gyártott bestiának éppen magyarnak lenni! ...ez még mindig ama fejezete a mi nemzeti szenvedéseinknek, hogy bennünket csak exotikummal bírnak elképzelni. És népünket is csak úgy, hogy Miska markolatig üti vetélytársa szívébe a villogó gatyát.”^[7]

A szerző – a maró gúny mellett – arra is próbált rávilágítani, hogy mi az oka a magyar nő külföldön kialakult efféle képének. Szerinte ebben meglehetősen bűnösök azok a pornográf kiadványok is, melyeket – német nyelven – a budapesti Andrassy úton adnak ki, és amelyek a világban szétszórva ugyancsak rossz híret keltenek a magyar nőknek. Két alapvető megoldást látott a

szerző: egyrészt törvényes védelmet kell biztosítani a nőknek, másrészt – és ez a hosszabb folyamat – azt ajánlja, hogy a külföldön járó magyarok (*férfiak és nők*) keltsék jobb hírét a magyar nőknek.

E néhány részlet és idézet felvillantása nem vázolja teljesen a századforduló magyar asszonyainak megítélését. Arra azonban e források is rávilágítanak, hogy honfitársnőink megítélése kettős volt: az ismeretterjesztő, tudományos igényű írt könyvekben szépségét, modorát, öltözetét, jogi helyzetét méltatták. A ponyvairodalom és a nyugat-európai közvélemény azonban gyakorta másként ítélkezett. Bár tény, hogy a magyar nőkről szóló véleményalkotást egy-egy kirívó (*szerelemi*) botrány is befolyásolta, mégsem tekinthető ez elegendő indoknak. A „hirhedtség” kialakulásának okait további kutatások tárhatják fel.

JEGYZETEK

1. Schweiger-Lerchenfeld Amand: A nővilág (*Mach H. és társa, Budapest, 1882.*)
2. Uott. 566. o.
3. Uott. 566-567. o.
4. Joyce Thomas Atho: Women of all nations (*Popular Ed., London, 1910.*)
5. Uott. 108.o.
6. Szalai Pál: A magyar nők védelméről (*Markovits és Garai testvérek, Budapest, 1901.*)
7. Az Ujság 1907. január 27. Hírek